

การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรคและความเครียด
ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ของนักศึกษา
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในจังหวัดเชียงราย
Information Exposure, Knowledge, Disease Prevention Behaviors
and Stress During and After The COVID 19 Pandemic of Students in
Private Higher Education Institution in Chiang Rai Province

วัชรีย์ มนัสสนิท ¹

จักรพันธ์ ชัยทัศน์ ²

กนกวรรณ พุทธหน่อแก้ว ³

Watcharee Manussanit ¹

Chakkaphan Chaithat ²

Kanokwan puttanorkaew ³

Received: July 31,2024 Revised: November 18,2024 Accepted: November 28,2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ ความสัมพันธ์ และการเปรียบเทียบการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียด ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 กับหลังการระบาดของโรคโควิด 19 โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย จำนวน 293 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และค่าสถิติทดสอบทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent samples)

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียด พบว่าในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ระดับความรู้ และระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคอยู่ในระดับมาก และระดับความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียด พบว่า ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค มีความสัมพันธ์กับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และหลังการระบาดของโรคโควิด 19 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียด

¹²³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเชียงราย

¹²³ Faculty of Business Administration, Chiangrai College

¹ Corresponding author Email: watchareemanussanit@gmail.com

3) การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 มีผลต่อความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย แตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร, ความรู้, พฤติกรรมการป้องกันโรค, ความเครียด, การระบาดของโรคโควิด 19

Abstract

This research aims to study the levels of correlation and compare the information exposure, knowledge, disease prevention behaviors, and stress during and after the COVID 19 pandemic. The sample group consists of 293 students from private higher education institutions in Chiang Rai Province. A questionnaire was used as the research tool, and the analysis of the consistency index from three experts yielded a consistency index ranging from 0.80 to 1.00, with a reliability value of the questionnaire at 0.98. Data were analyzed using percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (SD), Pearson Product Moment Correlation, and t-test for dependent samples.

The research findings revealed that:

1. The levels of information exposure, knowledge, disease prevention behaviors, and stress showed that during the pandemic and after the pandemic of COVID 19, the levels of information exposure, knowledge, and disease prevention behaviors were at a high level, while the level of stress was at a moderate level.

2. The relationships among information exposure, knowledge, disease prevention behaviors, and stress showed that during the COVID 19 pandemic, there was a statistically significant correlation between information exposure, knowledge, disease prevention behaviors, and stress at the .01 level. After the pandemic, there was no significant relationship between information reception, knowledge, and disease prevention behaviors with stress.

3. The information exposure, knowledge, and disease prevention behaviors during and after the COVID-19 pandemic significantly affects the stress levels of students in private higher education institutions in Chiang Rai at the .05 level.

Keywords: Information exposure media literacy, Knowledge, Disease prevention behaviors, Stress, The COVID 19 Pandemic

บทนำ

การระบาดของโรคโควิด 19 ได้สร้างความวิตกกังวลและความเครียดให้กับประชาชนทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทยด้วย โดยความเครียดและความกังวลเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การกลัวติดเชื้อ ภาวะความเสี่ยงด้านสุขภาพ และการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป จากการศึกษาของ Qiu et al. (2020) เรื่อง A Nationwide Survey of Psychological Distress among Chinese People in the COVID-19 Epidemic พบว่า มาตรการการกักกันที่เข้มงวดในประเทศจีนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ประชาชนจำนวนมากต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ส่งผลกระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ในหลาย ๆ ด้าน และยังเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต เช่น โรคตื่นตระหนก วิตกกังวล และภาวะซึมเศร้า ข้อมูลจากเว็บไซต์ marketingoops.com (2563) ได้เปิดเผยผลสำรวจของพลีลชีสมีเดีย ซึ่งสำรวจความวิตกกังวลของผู้บริโภคจากกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดจำนวน 403 คน ในช่วงไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 พบว่า โรคโควิด 19 เป็นสิ่งที่คนไทยกังวลมากที่สุดถึงร้อยละ 92 และส่งผลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในที่สาธารณะ และการใช้ชีวิตในบ้าน เพราะการขยายตัวเป็นวงกว้างของโรคโควิด 19 เนื่องจากการได้รับข้อมูลจากสื่อทุกช่องทาง จนทำให้ประชาชนเกิดความกังวลใจมากขึ้นเรื่อย ๆ และจากผลการประเมินสุขภาพจิตของเด็กและวัยรุ่นในประเทศไทยของกรมสุขภาพจิต (2566) ซึ่งเก็บข้อมูลจากเด็กและวัยรุ่นที่อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 251,534 คน ผ่านแอปพลิเคชัน Mental Health Check-in ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 นับตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 พบว่า เด็ก และวัยรุ่นในประเทศไทย มีความเครียดสูง 24.47% มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า 28.86% และมีความเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตาย 19.99% ดังนั้น ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ทักษะการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 ทักษะการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 ทักษะการตัดสินใจเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 ทักษะการจัดการตนเองเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 การรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 ล้วนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพให้แก่ประชาชน (อวาทิพย์ แว, 2563)

จังหวัดเชียงรายนับได้ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในระดับสูงเนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 2 ประเทศ คือ ประเทศเมียนมาร์ และประเทศลาว ทำให้จังหวัดเชียงรายมีแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้จังหวัดเชียงรายยังมีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่มีนักศึกษาทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่เดินทางเข้าออกภายในจังหวัด ทำให้ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 จังหวัดเชียงรายเกิดเหตุการณ์การแพร่ระบาดใหญ่จำนวนหลายครั้ง และจากข้อมูลของกรมสุขภาพจิต (2566) พบว่าในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 นับตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 เยาวชนเชียงรายที่อายุต่ำกว่า 20 ปี มีความเครียดสูงถึง 52.70% มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้าถึง 60.84% และมีความเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตายถึง 42.27% ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียดในช่วงการระบาด และหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ของเยาวชนเชียงรายที่อายุต่ำกว่า 20 ปี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย และทำการศึกษาวิจัยในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 นับตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 และในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 เป็นต้นไป (วาสิณี ชลิสราพงศ์ และคณะ, 2567)

วัตถุประสงค์

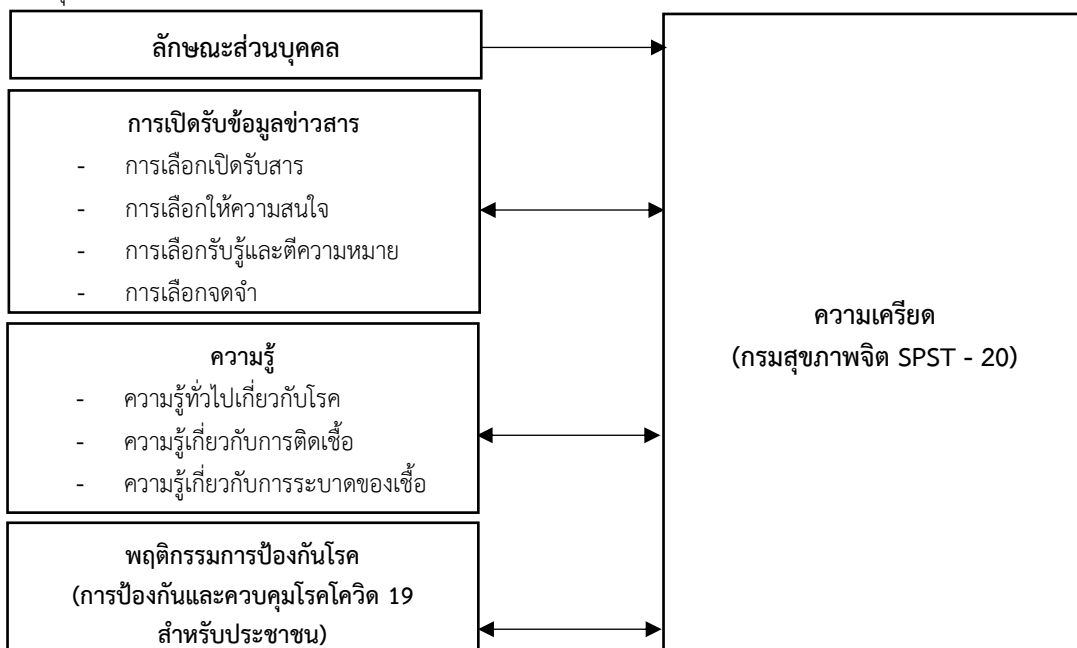
1. เพื่อศึกษาระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19
3. เพื่อเปรียบเทียบการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19

สมมติฐานของการวิจัย

การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 มีผลต่อความเครียดแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี ดังนี้ 1) การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของ Klapper, J.T. (1960) และ Belch, G.E., & Belch, M.A. (2012) ที่ได้ศึกษากระบวนการเปิดรับข่าวสารประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การเลือกเปิดรับสาร (2) การเลือกให้ความสนใจ (3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย และ (4) การเลือกจดจำ 2) ความรู้ ของธานี กล่อมใจ และคณะ (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ (1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรค (2) ความรู้เกี่ยวกับการติดเชื้อ และ (3) ความรู้เกี่ยวกับการระบาดของเชื้อ 3) พฤติกรรมการ ป้องกันโรค อาศัยแนวคิดจากกระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค (2563) คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 สำหรับประชาชน และ 4) ความเครียด โดยใช้แบบวัดความเครียดของกรมสุขภาพจิต (SPST - 20) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย จำนวน 1,223 คน (กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้จึงอาศัยการใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Sizes) ด้วยวิธีของ Thompson (2012) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือ ระดับนัยสำคัญ (α) มีค่าเท่ากับ .05 ค่าสถิติ Z จะมีค่าเท่ากับ 1.96 ค่าความคลาดเคลื่อน (e) มีค่าเท่ากับ .05 และ ค่าสัมประสิทธิ์ ความผันแปรของประชากร (CV) มีค่าเท่ากับ .05 จะได้ขนาดตัวอย่าง (n) จำนวน 293 คน จากการสุ่มกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ให้ได้ตัวอย่างครบตามจำนวน 293 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และ ความเครียด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามเรื่อง การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และ ความเครียดของนักศึกษาศาสนาอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของ โรคโควิด 19 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 เรื่อง การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร จำนวน 21 ข้อ ความรู้จำนวน 16 ข้อ พฤติกรรมการป้องกันโรคจำนวน 8 ข้อ และความเครียดกรม สุขภาพจิต (SPST - 20) จำนวน 20 ข้อ นับตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 โดยแต่ละข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการในช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เรื่อง การเปิดรับข้อมูล ข่าวสารจำนวน 21 ข้อ ความรู้จำนวน 16 ข้อ พฤติกรรมการป้องกันโรคจำนวน 8 ข้อ และความเครียดกรม สุขภาพจิต (SPST - 20) จำนวน 20 ข้อ นับตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 โดยแต่ละข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2) การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) จาก ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามผ่าน เกณฑ์การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน (นักศึกษาศาสนาอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงราย) เพื่อนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.98 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์พิจารณาว่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบสอบถามไม่ต่ำกว่า 0.80 (บุญชม ศรี สะอาด, 2558) จำแนกเป็นรายตัวแปรได้ดังนี้ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.97 ความรู้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.96 พฤติกรรมการป้องกันโรคมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.94 และความเครียดมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.97 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่ม ตัวอย่างจริงพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามสมบูรณ์ครบตามจำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามไปทุกคณะได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ ในวันออก ใน 2 ช่วงเวลาคือ ช่วงที่ 1 ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 และช่วงที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2566

2) ตรวจสอบข้อมูลการตอบแบบสอบถาม

3) นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1) การวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคล ด้วยร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียด ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค กับความเครียด ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient : r) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือไม่มีเลย

4) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ในการเปรียบเทียบการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค กับความเครียด ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ด้วยค่าสถิติค่า t สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent samples) ซึ่งเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียด ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 และในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ด้วยค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรคและความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร	3.75	0.94	มาก
2. ความรู้	4.03	0.85	มาก
3. พฤติกรรมการป้องกันโรค	4.19	0.94	มาก
4. ความเครียด	2.71	0.99	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ระดับปัจจัยการเปิดรับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.94$) ระดับความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.85$) ระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.94$) และระดับความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71$, $SD = 0.99$) โดยทั้ง 4 ปัจจัยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) น้อยกว่า 1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรคและความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย ในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร	3.67	0.93	มาก
2. ความรู้	3.86	0.93	มาก
3. พฤติกรรมการป้องกันโรค	4.02	0.95	มาก
4. ความเครียด	2.64	0.98	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ระดับปัจจัยการเปิดรับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, $SD = 0.93$) ระดับความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, $SD = 0.93$) ระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.95$) และระดับความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$, $SD = 0.98$) โดยทั้ง 4 ปัจจัยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) น้อยกว่า 1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามไปในทิศทางเดียวกัน

3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค กับความเครียด ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 และในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ดังแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรคและความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19

(n = 293)				
ปัจจัย	การเปิดรับข้อมูล ข่าวสาร	ความรู้	พฤติกรรมการ ป้องกันตนเอง	ความเครียด
การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร	1			
ความรู้	.795**	1		
พฤติกรรมการป้องกันโรค	.755**	.852**	1	
ความเครียด	-.179**	-.143**	-.189**	1

**p<.01

จากตารางที่ 3 พบว่า 1) การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค มีความสัมพันธ์กับความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 2) การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ 3) ความรู้ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมการป้องกันโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย ในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19

(n = 293)

ปัจจัย	การเปิดรับข้อมูล ข่าวสาร	ความรู้	พฤติกรรมการ ป้องกันตนเอง	ความเครียด
การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร	1			
ความรู้	.802**	1		
พฤติกรรมการป้องกันโรค	.736**	.856**	1	
ความเครียด	-0.04	0.02	0.02	1

**p<.01

จากตารางที่ 4 พบว่า 1) การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียด 2) การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ 3) ความรู้ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมการป้องกันโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 4) ผลการทดสอบสมมติฐาน ในการเปรียบเทียบการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค กับความเครียด ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ด้วยค่าสถิติ t-test dependent samples ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19

ปัจจัย	การระบาดของโรคโควิด 19				t	p
	ช่วงการระบาด		หลังการระบาด			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร	3.75	0.94	3.67	0.93	2.214*	0.027
2. ความรู้	4.03	0.85	3.86	0.93	4.759**	0.000
3. พฤติกรรมการป้องกันโรค	4.19	0.94	4.02	0.95	4.098**	0.000
4. ความเครียด	2.71	0.99	2.64	1.04	2.208*	0.028

*p<.05, **p<.01

จากตารางที่ 5 พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของปัจจัยการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในช่วงการระบาดเท่ากับ 3.75 และค่าเฉลี่ยหลังการระบาดของโรคโควิด 19 เท่ากับ 3.67 และมีค่า p เท่ากับ 0.27 ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดให้ ($p < .05$) จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงรายในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ค่าเฉลี่ยของความรู้ในช่วงการระบาดเท่ากับ 4.03 และค่าเฉลี่ยหลังการระบาดของโรคโควิด 19 เท่ากับ 3.86 และมีค่า p เท่ากับ 0.00 ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดให้ ($p < .05$) จึงสรุปได้ว่า ความรู้ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงรายในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการป้องกันโรคเท่ากับ 4.19 และค่าเฉลี่ยหลังการระบาดของโรคโควิด 19 เท่ากับ 4.02 และมีค่า p เท่ากับ 0.00 ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดให้ ($p < .05$) จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงรายในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ค่าเฉลี่ยของความเครียดเท่ากับ 2.71 และค่าเฉลี่ยหลังการระบาดของโรคโควิด 19 เท่ากับ 2.64 และมีค่า p เท่ากับ 0.028 ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดให้ ($p < .05$) จึงสรุปได้ว่า ความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงรายในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผล อภิปรายผล และการให้ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยเรื่อง การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียดในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย มีระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก มีระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคอยู่ในระดับมาก และมีระดับความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามไปในทิศทางเดียวกัน

2. สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย และในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย

3. สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 พบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 มีผลต่อความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงรายแตกต่างกัน โดยในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 ความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงรายจะมากกว่าช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรมการป้องกันโรค และความเครียดในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย มีระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก มีระดับความรู้ที่อยู่ในระดับมาก มีระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กัลยภัทร ศรีไพโรจน์ และคณะ (2565) ที่ศึกษาพบว่า ระดับการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโรคโควิด 19 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่ออยู่ในระดับมาก ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด 19 โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ที่อยู่ในระดับมาก และระดับพฤติกรรมด้านการป้องกันโควิด 19 โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว อีกทั้งยังมีสื่อในหลายช่องทางให้เลือกเปิดรับ นักศึกษาจึงเลือกใช้สื่อที่ตนเองสนใจ ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด 19 ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 นักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้ได้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้สะดวก ระดับพฤติกรรมด้านการป้องกันโควิด 19 ข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคโควิด 19 ที่ผ่านมามีนำเสนอในหลายช่องทาง ทำให้นักศึกษาเกิดการตื่นตัวในการป้องกันตนเอง และในส่วนของระดับความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไมตรี ธนาวัฒน์ และคณะ (2565) ที่ศึกษาพบว่า ระดับความเครียดและการจัดการความเครียดของประชาชนกลุ่มวัยทำงานในช่วงวิกฤติโรคโควิด 19 อยู่ในระดับปานกลาง

2. ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กฤษกันทร สุวรรณพันธุ์ และคณะ (2563) ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองมีความสัมพันธ์กับความเครียดต่อการระบาดของโรคโควิด 19 ของนักศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนี สอดคล้องกับ กัลยภัทร ศรีไพโรจน์ และคณะ (2565) ที่ศึกษาพบว่า การเปิดรับสื่อและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคโควิด-19 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมด้านการป้องกันโรคโควิด 19 ส่วนความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด 19 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมด้านการป้องกันโรคโควิด 19 และสอดคล้องกับ สุกัญญา เอกปัญญาสกุล (2563) ที่พบว่าปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร ด้านการเลือกเปิดรับมีผลต่อความวิตกกังวลทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรมอารมณ์ ส่วนด้านการเลือกจดจำ มีผลต่อความวิตกกังวลทางด้านจิตใจ และด้านการเลือกให้ความสนใจ มีผลต่อความวิตกกังวลทางพฤติกรรมอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรค ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 มีผลต่อความเครียดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงรายแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเกิดจากความเครียดในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาได้ลดลงเนื่องจากโรคโควิด 19 กำลังกลายเป็นโรคประจำถิ่น (Endemic disease) ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเลิกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2565. (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) สอดคล้องกับผลการสำรวจของ พลัทธิขิสมิเดีย (อ้างถึงใน marketingoops, 2563) พบว่า ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 เป็นสิ่งที่คนไทยกังวลมากที่สุดถึง 92% จนส่งผลให้ลดพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตในที่สาธารณะ เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับสุขภาพและความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับผลการประเมินสุขภาพจิตเยาวชนเชียงรายที่อายุต่ำกว่า 20 ปี โดยกรมสุขภาพจิต (2566) ในช่วงของการระบาดของโควิด นับตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 เยาวชนเชียงรายที่อายุต่ำกว่า 20 ปี มีความเครียดสูงถึง 52.70% มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้าถึง 60.84% และมีความเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตายถึง 42.27% และ

เมื่อเปรียบเทียบกับ ช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ความเครียดของนักศึกษาลดลง สอดคล้องกับ ผลการประเมินสุขภาพจิตเยาวชนเชียงรายที่อายุต่ำกว่า 20 ปี โดยกรมสุขภาพจิต (2566) ในช่วงหลังการระบาดของโควิด นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2567 ของเยาวชนในจังหวัดเชียงรายที่อายุต่ำกว่า 20 ปี มีความเครียดลดลงเหลือ 32.90% มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้าลดลงเหลือ 42.62% และมีความเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตายลดลงเหลือ 29.16%

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรม การป้องกันโรค มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากโรคโควิด 19 มีความสัมพันธ์กับความเครียดมากที่สุด ดังนั้น ทางสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรม การป้องกันตนเองของนักศึกษา เช่น การรักษาระยะห่างจากผู้อื่นอย่างน้อย 1 เมตร โดยเฉพาะผู้ที่มีการไอ จาม หรือมีไข้ การดูแลสุขภาพตนเอง เลือกทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ๆ หากทานอาหารร่วมกันให้ใช้ ช้อนกลางส่วนตัว ออกกำลังกายสม่ำเสมอและพักผ่อนให้เพียงพอ และการหลีกเลี่ยงการสัมผัส ตา จมูก และปาก เนื่องจากอาจจะทำให้เชื้อโรคโควิด 19 เข้าสู่ร่างกาย

2. ในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรม การป้องกันโรค ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียด ทั้งนี้ อาจเกิดจากนักศึกษาได้ปรับตัวเข้ากับการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันง่ายขึ้นและความกังวลลดลง ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้นักศึกษาเปิดรับข้อมูลข่าวสารของโรคโควิด 19 เช่น การกลายพันธุ์ การติดโรคโควิด 19 ยง่ายขึ้น ตลอดจนความรุนแรงของโรคโควิด 19 เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

3. การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรม การป้องกันโรค กับความเครียดของนักศึกษา ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรม การป้องกันโรค กับความเครียดของนักศึกษาในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ พฤติกรรม การป้องกันโรค ในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ของนักศึกษาลดลง ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรม การป้องกันโรคโควิดอย่างต่อเนื่อง และการให้องค์ความรู้ในการจัดการความเครียดให้กับนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีความเครียดอยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากโรคโควิด 19 เพื่อนำไปใช้ในการลดความเสี่ยงการติดโรคโควิด 19 และการแพร่เชื้อโรคโควิด 19

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประชาชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมสุขภาพจิต. (2566). ข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตคนไทย. สืบค้นจาก <https://checkin.dmh.go.th/dashboards>
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). สถิติอุดมศึกษา. สืบค้นจาก https://info.mhesi.go.th/stat_std_all.php?search_year=2565

- กฤษกันทร สุวรรณพันธุ์, เสาวลักษณ์ ศรีดาเกษ, ลำพึง วอนอก, สุพัฒน์ อาสนะ, วรรณศรี แวงงาม, กุลธิดา กิ่งสวัสดิ์ และภานุชนาถ อ่อนไกล. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดต่อการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 14(2), 138-148.
- กัลย์ภักดิ์ ศรีโพธิ์จัน, จินตนา สรายุทธพิทักษ์ และสรินญา รอดพิพัฒน์. (2565). การเปิดรับสื่อ การรับรู้ ความรู้ และพฤติกรรมด้านการป้องกันในสถานการณ์การระบาดใหญ่ ทั่วโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีโควิด 19. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*, 14(3), 131-141.
- ธานี กล่อมใจ, จรรยา แก้วใจบุญ และทักษิภา ชัยวัฒน์. (2563). ความรู้และพฤติกรรมของประชาชน เรื่องการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา*, 21(2), 29-39.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเลิกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2565. (2565, 20 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 223 ง. หน้า 1.
- ไมตรี ธนาวัฒน์, อิทธิพล ดวงจินดา และวาสนา ธนาวัฒน์. (2565). ผลกระทบจากวิกฤติโรคโควิด-19 ต่อความเครียดและการจัดการความเครียดของประชาชนกลุ่มวัยทำงาน อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน*, 4(1), 23-37.
- วาสิณี ขลิตรางค์, สุทัศน์ โชตนะพันธ์, จริญญา ดำรงค์ดี, อธิษฐ์ ใจผูก, ภัสราภรณ์ นาสา, พณิดา ครุฑนาท, พรรณวรท ภูเวียง และแสนสุข เจริญกุล. (2567). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค ในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ในบุคลากรกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันเวชศาสตร์ป้องกันศึกษา สถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง และกองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค.
- สุกัญญา เอกปัญญาสกุล. (2563). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความวิตกกังวลจากการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ COVID-19 ในประชากร เขตกรุงเทพมหานคร (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สาขากการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อวาทิพย์ แว. (2563). COVID-19 กับการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในวันนี้. *วารสารสมาคมวิชาชีพสุขภาพ*, 35(1), 24-29.
- Belch, G.E., & Belch, M.A. (2012). *Advertising and promotion: An Integrated marketing communications Perspective* (9th ed.). New York: Mcgraw-Hill/Irwin.
- Klapper, J.T. (1960). *The Effects of Mass Communication*. New York: Free Press.
- Marketingoops. (ม.ป.ป.). *เผยผลสำรวจสิ่งที่คนไทยกังวลมากที่สุดคือ โควิด-19' เพราะเกี่ยวข้องโดยตรงและไม่แน่นอนใจการรับมือของรัฐ*. สืบค้นจาก <https://www.marketingoops.com/news/consumer-sensing-covid19/>
- Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B. and Xu, Y. (2020). A Nationwide Survey of Psychological Distress among Chinese People in the COVID-19 Epidemic: Implications and Policy Recommendations. *General Psychiatry*, 33(2), 1-3. doi:10.1136/gpsych-2020-100213.
- Thompson, S. K. (2012). *Sampling* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.